

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
POBOČKA V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1966

BRNO 1967

ANTHROPOLOGISCHE BEURTEILUNG DER SKELETTE AUS PŘÍKAZY

Bezirk Olomouc

Zur anthropologischen Beurteilung wurden die Überreste zweier Personen gegeben, eine aus einem ünäticer Grab und die zweite aus dem Grab mit den Funden des Nitra-Typus. In beiden Fällen handelt es sich um Überreste einer Frau, die wahrscheinlich zwischen 30. und 40. Lebensjahr gestorben ist. In dem ersten Falle sind nur Bruchstücke der Schädelknochen erhalten, in dem zweiten können wir auch einige metrische Daten feststellen, aus denen unter anderen die dolichoide Form des Schädels sichtbar ist. In dem rechten Schlüsselbein dieses Skelettes wurde eine Zyste festgestellt.

ZACHRAŇOVACÍ VÝZKUM NA KELTSKÉM SÍDLIŠTI V MISTRĚNĚ

Okres Hodonín

KAREL LUDIKOVSKÝ

Uvedené naleziště je známo především birituálním keltským pohřebišťem v trati „Trávníky za kostelem“, zachraňovaným J. Gabrielem¹ a doplněným výzkumem V. Dohnala a J. Ondruše² i staršími nálezy ze sídliště z písečnicků Vadasova a Matějкова v trati „Rolka“.³ Úpravou terénu ve vybraných částech těchto dnes již opuštěných pískoven vznikly nové parcely vhodné pro stavbu rodinných domků. Nepotřebné části strží byly zčásti využity k exploataci stavebního materiálu nebo upravovány svahováním na zahrady atd. Průvodním jevem je sesouvání a ničení keltských sídelních objektů. Z těchto důvodů bylo nevyhnutelné přikročit k záchrannému výzkumu, který se soustředil v roce 1966 na nejvíce ohrožené okrajové části terénu, zčásti již s narušenými nebo bezprostředně ohroženými sídelními jámami. Půdní profil sestává z písčité ornice 0,2–0,3 m mocné, která přechází v hnědý písek (asi 0,5 m vrstva) a nížeji v čistý, žlutý písek. Kulturní vrstva na sídlišti je různě mocná: od nepatrné podornicové vrstvy až po 0,5–0,6 m mocné kry v těch částech terénu, které tuto koncentraci svým tvarem umožňovaly.

Ze sídelních objektů byly odkryty tři stavby. První zemnice byla zahlobena téměř 1,6 m pod úroveň dnešního terénu. V jihovýchodním nároží měla menší lavičku -- sestupný schod, při jihozápadním nároží v oblém výklenku pozůstatky topeniště, vymodelovaného ze spráše a propáleného do červeného odstínu. Výlučně výrobní charakter této chaty byl dovozen nálezy tyglíků se stopami zlata a bronzu, zlomky bronzové slitiny, strusky, železových a bronzových předmětů atd. Druhá polozemnice byla zachráněna pouze zčásti a zasahovala do hloubky 1,02 m pod úroveň dnešního terénu. Dochovaná část měla podélný tvar s nepravidelnou kratší stěnou a dvěma kůly rozloženými na podélné ose. Koncová protilehlá část byla narušena jednak válcovitou jámou (patrně středověkou), jednak těžbou písku. Třetí zemnice měla lichoběžníkový tvar se zaoblenými rohy a dvěma nosnými kůly ve středu kratších stěn: celková hloubka stavby od povrchu byla 1,7 m. Obě naposled jmenované chaty lze považovat za stavby spíše obytného charakteru nebo stavby s funkcí plnící obojí účel (s takovým druhem výroby, který dovozoval i současné obytné využití prostor). Chaty č. 1 a 3 vzhledem k značnému zahlobení pod úroveň dnešního terénu je třeba považovat za zemnice. Výzkum čtvrté chaty musil být pro pokročilou roční dobu přerušen a jeho dokončení odloženo na příští rok.

Dosavadní stav výzkumu nedovoluje stanovit pevnou charakteristiku jednotlivých staveb ani urbanistickou strukturu dochované části sídliště. Vedle značného množství keramiky, nástrojů aj. předmětů je datování sídliště podepřeno nálezy spon spojené konstrukce (bronzových i železných), zlomkem skleněného, kobaltově modrého náramku atd. a je v soulase se staršími nálezy, které byly na této lokalitě zachráněny.

Poznámky:

¹ J. Filip, AR V, 1953, 332–336, 346–361, 369–372; Keltové ve střední Evropě, 401 aj.

² V. Dohnal–V. Ondruš, Výzkum na latěnském pohřebišti v Mistrěně u Kyjova, AR XVI, 1964, 169–179, obr. 58–59, 64–67.

³ Uvedme jen: I. L. Červinka, Kyjovsko v pravěku, 33, obr. 61; A. Procházka, Galská kultura na Vyšovsku, 16, 17; J. Filip, AR V, 1953, 356; L. Horáková-Jansová Pam. arch. XVI, 1955, 155 a n., E. Šimek, Poslední Keltové na Moravě, Brno 1958, 260.

RETTUNGSGRABUNG AUF DER KELTISCHEN SIEDLUNG IN MISTRĚN

Bezirk Hodonín

Der eingeführte Fundort ist vor allem durch das birituale keltische Gräberfeld in der Flur „Trávníky za kostelem“ bekannt, wo J. Gabriel¹ Bergungsaktionen und V. Dohnal und J. Ondruš² eine

Grabung durchführten. Bekannt sind auch ältere Funde aus der Siedlung in den Sandgruben von Vadas und Matějka in der Flur „Rolka“.³ Durch Terrainherrichtungen in den ausgebeuteten Stellen dieser heute schon verlassenen Sandgruben entstanden neue Parzellen, die zur Errichtung von Familienhäusern geeignet waren. Einige Teile der Abhänge sind teilweise zur Exploitation des Baumaterials oder zur Herrichtung von Gärten benützt worden. Die Begleiterscheinung ist das Abrutschen und die Zerstörung der keltischen Siedlungsobjekte. Aus diesen Gründen musste man eine Rettungsgrabung vornehmen, die sich im Jahre 1966 in den am meist bedrohten Randteilen des Terrains konzentrierte, wo schon teilweise gestörte oder unmittelbar bedrohte Siedlungsgruben waren. Das Bodenprofil besteht aus einem sandigen 0,2–0,3 m mächtigen Ackerboden, der in einen braunen Sand (eine ungefähr 0,5 m Schicht) und tiefer in reinen, gelben Sand übergeht. Die Kulturschicht auf der Siedlung ist verschieden mächtig: von der unscheinbaren Schicht unmittelbar unter dem mächtigen Ackerboden, bis zu 0,5–0,6 m mächtigen Schollen in jenen Teilen des Terrains, die diese Konzentration durch ihre Form ermöglichten.

Von den Siedlungsobjekten wurden drei Bauten abgedeckt. Die erste Erdhütte war fast 1,6 m unter dem heutigen Terrainniveau eingetieft. In der südöstlichen Ecke war eine kleinere Bank-Eintrittsstufe, bei der südwestlichen Ecke in einem ovalen Gewölbe Überreste einer Feuerstelle, die aus Löss modelliert und bis zu einer roten Verfärbung durchgebrannt war. Der ausgesprochene Werkstattcharakter dieser Hütte ist durch Funde von Tiegeln mit Gold- und Bronzespuren, durch bronzene Gussbruchstücke, Schlacke, eiserne und bronzene Gegenstände usw. belegt. Die zweite Erdhütte konnte nur teilweise gerettet werden und reichte 1,02 m unter das heutige Terrainniveau. Der erhaltene gebliebene Teil hatte eine längliche Form mit einer unregelmässigen kürzern Wand und zwei an der Längsachse angebrachten Pfosten. Der gegenüberliegende Abschluss teil war einerseits durch eine walzenförmige Grube (offensichtlich eine mittelalterliche), andererseits durch die Sandförderung gestört. Die dritte Erdhütte war trapezförmig mit abgerundeten Ecken und zwei Tragpfosten in der Mitte der kürzeren Wände: die gesamte Tiefe des Baues von der Oberfläche betrug 1,7 m. Die beiden letztgenannten Hütten kann man eher als Wohnbauten oder als Hütten betrachten, die beiden Zwecken dienen (mit derartigen Produktionsart, die erlaubte, auch gleichzeitig den Raum zu bewohnen). Hütte Nr. 1 und 3 können mit Rücksicht auf die beträchtliche Tiefe unter dem heutigen Terrainniveau als Erdhütten (zempljanka) angesprochen werden. Die Untersuchung der vierten Erdhütte musste wegen der fortgeschrittenen Jahreszeit unterbrochen werden; im Jahre 1967 sollen die Arbeiten hier fortgesetzt werden.

Des bisherige Grabungsstand gestattet weder eine präzise Charakteristik der einzelnen Bauten noch die urbanistische Struktur des erhaltenen Siedlungsteiles zu bestimmen. Ausser einer beträchtlichen Menge an Keramik, Geräten u. a. Gegenständen wird die Datierung der Siedlung durch Funde von mittellatènezeitlichen Fibeln (bronzene sowie eiserne), durch ein Bruchstück eines gläsernen kobaltblauen Arminges usw. gestützt und stimmt mit älteren Funden überein, die auf dieser Lokalität geborgen wurden.

LATÉNSKÉ BIRITUÁLNI POHŘEBIŠTĚ U SLAVKOVA Okres Uherské Hradiště

JIRÍ PAVELČÍK

Při melioraci nevýrazného návrší, ležícího severně od obce Slavkov (okres Uherské Hradiště), u západní strany okresní silnice Slavkov–Kunovice, narazili dělníci na laténské birituální pohřebiště. Ze čtyř narušených hrobů se podařilo V. Ondrovi zachránit dva.

Hrob č. 1 náležel dospělé osobě asi 160 cm vysoké, pohřbené v natažené poloze na zádech, hlavou k západu. Hrobová jáma měla nepravidelný tvar, u nohou byla úzká a v místech uložení trupu se rozšiřovala. Kostra, orientovaná do směru V–Z, měla na jednom z prstů pravé ruky prsten stočený ze tří bronzových(?) drátků a při levé pánevní kosti se nacházel železný nožík s rovným břitem a obloukovitým hřbetem, sledovaným výrazným žlábkem. Trn, na konci srdčité rozšířený, je nasazen na čepel šikmo. V místech nasazení trnu se dochovalo železné kování ústí pochvy. Závěr trnu tkví v železné upínce, která zřejmě přidržovala pochvu k pásu.

Hrob č. 2 měl tvar nepravidelného čtverce asi 200 × 200 cm. Stála v něm menší situlovitá nádoba s rozevřeným ústím. Obsahovala přepálené kůstky a dva hrubě modelované přesleny, z nichž jeden je přepálen. Při nádobě ležela železná tyčinka s ploše roztepaným ukončením, rozeklaným do dvou hrotů. Hlavici tvořilo očko (o průměru kolem 2 cm), které se při vyzvedávání rozpadlo. Tělo tyčinky zdobí dva vývalky. Pod očkem je na těle tyčinky rzí přichycena bronzová kulička. Vedle ní ležel prostý, silně korodovaný nožík.

Pohřebiště ze Slavkova můžeme s největší pravděpodobností datovat do mladších fází laténské kultury.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1966

Vydává: Archeologický ústav ČSAV, pobočka v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor: Prof. dr. Josef Poulik, DrSc.

Redaktoři: Dr. J. Říhový a dr. I. Peškař

Překlady: Dr. R. Tichý a E. Tichá

Kresby: B. Ludikovská

Na titulní stránce: Bronzové kování ze slovanského hradiska v Mikulčicích

Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21

Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné.